

جاستىق جىرى

مۇختار ھامىت ۇلى

ساۋلەلى مۇلكى

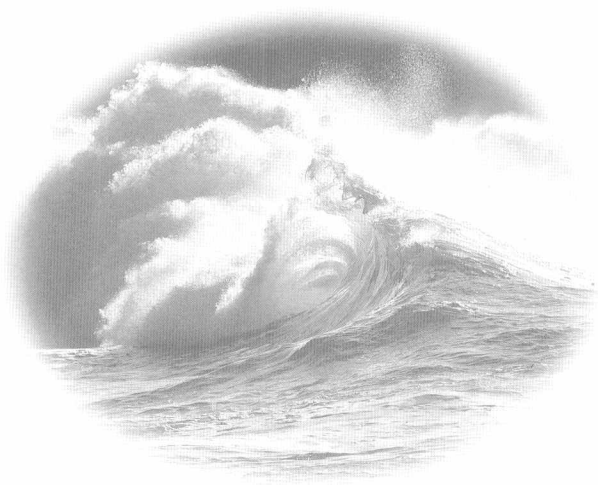

ۇلتتار باسپاسى

جاستىق جىرى

مۇختار ھامىت ۇلى

ساۋلەلى مۇلك

ۇلتتار باسپاسى

جاۋاپتى رەداكتورى: ئابىرا قابدىشكۈر قىزى
جاۋاپتى كوررەكتورى: ئالىما مالىك قىزى

ساۋلەلى مۇڭ

مۇختار ھامىت ۇلى

ۇلتتار باسپاسى باستىردى، تاراتادى
شىنخۇا كىتاپ دۇكەندەرىندە ساتىلادى
دېشىن باسپا زاۋودىنىدا باسلىدى
2008- جىلى شىلدە، ۋېرىنشى باسپاسى
2008- جىلى شىلدە، بېيجىڭ، 1- باسلىۋى
باعاسى: 8.00 يۋان

责任编辑：塔比娜

责任校对：艾丽曼

图书在版编目(CIP)数据

忧绪：哈萨克文 / 木合塔尔著. —北京：民族出版社, 2008.7

(青春之歌丛书)

ISBN 978-7-105-09505-6

I. 忧... II. 木... III. 诗歌 - 作品集 - 中国 - 当代 - 哈萨克语 (中国少数民族语言) IV. I227

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2008) 第 109137 号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街 14 号 邮编: 100013)

<http://www.mzcbs.com>

民族出版社微机照排 北京迪鑫印刷厂印刷

各地新华书店经销

2008 年 7 月第 1 版 2008 年 7 月北京第 1 次印刷

开本: 850 毫米 × 1168 毫米 1/32 印张: 4.875

印数: 0001-2000 册 定价: 8.00 元

ISBN 978-7-105-09505-6 / I·1948(哈 261)

编辑室电话: 64228006 发行部电话: 0991-2854817

باسپادان

باسپامىزدىڭ قازاق رەداكسىياسى جىر دوداسىندا سىنالىپ جۇرگەن جاستاردىڭ ءبىر لەگىنىڭ شىعارمالارىن جەكە-جەكە كىتاپ ەتىپ «جاستىق جىرى» دەگەن جالپى اتپەن باسپادان شىعارىپ وتىر. بۇل دا بولسا باسپامىزدىڭ جازارمان قاۋىمىنىڭ حال-قادىرىن، كوكەيتەستى ارمانىن ەسكەرگەندىگى، تاقىرىپ اياسىنىڭ كەڭدىگىن بىلدىرسە كەرەك.

جۇڭگو قازاق پوهىياسى وتكەن عاسىردىڭ ەلۋىشى جانە سەكسەنشى جىلدارىندا ەكى دۇركىن ءدۇر ەتىپ كوكەتپ، پوهىيا شالىنىن جايقاتىپ، ءوزىنىڭ ولەڭ سۇيەر وقىرماندارىن نىزگى بىزدەنس، تىڭ سەرىپىلىس، ەستەيكالىق ەركىندىگىمەن باۋراغان.

بۇرىندارى جاس اتانىپ، بۇگىندەرى جەر ورتاعا قاراي قادام قويغان ءبىر شوعىر اۋتورلار انە سول سەكسەنشى جىلداردىڭ باسى مەن ورتاسىنان باستاپ قالام ۇستاعاندار. ولار وزىندىك دارا داۋىس، دارقان ويمەن، كونه سوقپاقتى شىيرلاماي جاڭاشا ايتا بىلۋىمەن، قۇبىلىستى قالپىن قۇراتپاي كوشىرۋ سۇردەگىنە ءوز تاراپىنان تۇرەن سالۋىمەن ەرەكشەلەنىپ، 21-عاسىرداعى قازاق پوهىياسىنىڭ بەتكە ۇستار تۇلعالارىنا اينالدى.

اتىن اتاپ، ءتۇسىن تۇستەمەسەك تە، ولاردىڭ ەسىمى جۇرت جۇرەگىندە جاتتالا باستادى. اسىرەسە، ولەڭ سۇيەر، ونەر سۇيەر قاۋىم مەن پوهىيانىڭ شىنايى جاناشىرلارى وسىناۋ نارىقتىق ءداۋىردىڭ دارگەينە قارامىستان جاڭغاعى اڭقىلداق اقىندارىنا نىزەت ءبىلدىرىپ، ولاردىڭ تۋىندىلارىن بىزدەپ وقىتىن بولدى.

دەمەك، جاقسى جازىلعان ولەڭ، قۇاتتى پوهىيا قاشان دا

ادامدارنىڭ رۇخانىي ھەممە ساۋلە ۋە تۇسىرىپ، شۇاھىن شاشىپ، ۋىمىرگە
 ۋىلى كۈزىيەن قاراۋغا، سۇلۇلىققا ۋەتلىۋغا دانىكەر بولاتىنى راس.
 ۋىركەنىيەت كۈشى ۋەدىرە ھەا تارتقان سايىن ۋىنىڭ جاساۋ-جابدەيى دا
 تۈرلەنەپ، تۈلەپ، ۋەداۋىر تىنىسىمەن سايىكەسۋىگە بەت الاتىندەيى
 شىندىق. ۋەلەڭ ۋىركەنى دە قۇنارلى توپىراقتان كۈكتەپ، ۋەدان ارى
 بۇتاقىتاپ، چاپىراق جايىپ، سالىقن ساياسىن سانالى قاۋىمغا
 باعىشتاۋدى، سۈنىڭ ناتىجەسىندە ئانا ۋەتلىدىڭ كۈركەم كۈكچىيەگەن
 بايىتىپ، ۋۇرپاقتاردى ۋەلاغاتقا، مۇراتقا، مۇراعاتقا جۈملىدىرۋدى ماقسات
 ەتەدى. ۋەل استە ەرىككەننىڭ ەرمەگى، شۈلدەگەننىڭ شۈلمەگى
 بولماۋى ۋەتىس.

جاستار پەۋزىياسىنىڭ جارقىن بولاشاعى ەدا. ”تۋادى، تۋادى ۋەلى
 ناعىز اقىن“ دەپ مۇقەئالى ايتقانداي، ەلى بولاشاققا قول ارتىپ،
 بۈگىنىمىزدى باعالاپ، كەشەگىدەن عىبىرات ساق، ۋەزەكجاردى ۋەلڭ
 جۈلدەرنىڭ ۋەلمەس عۇمىرىنا قاراي بەت تۈزەۋى ۋەسوزسىز.
 ۋەوز كەزەگىندە قۇلدەرىڭىزغا تىگەن ۋەسناۋ «جاستىق جىرى»
 اتتى تىزبەكتى كىتاپتار ايتقان ۋەسوزىمىزدىڭ ايعاعى بولارنا سەنەمىز.

ۋەلتىتار باسپاسى

2006-جىل، مامىر

مازمۇنى

ولەڭدەر

- 3 تاڭ كەلەدى
- 5 بالالىعىم بارادى . . .
- 7 كەشتەۋ كەلگەن ءبىر سەزىم
- 9 وپىق
- 11 پۇشكىن سۆرەتىنە
- 13 اسەتتىڭ اندەرىن-اي
- 16 تاۋ ۇلىمىن
- 17 قاشان جازام جاقسى ولەڭ
- 18 جازعى كەش
- 19 قارا تاۋدا قالعان سىر
- 21 ساۋلەلى مۇڭ
- 24 ءبىر جۇلدىز قۇلادى دا . . .
- 25 ءسرا ۇسىندىڭ سەن ماعان
- 27 قارا ولەڭىم
- 28 تۇلپار مىنگەن قارت قازاق
- 30 كىرىپتارلىق
- 33 سىرقات جاننىڭ شىن سىرى
- 36 ەرەن تاۋ
- 37 ءبىلشى جانىم

38		ىلەگە بار
42		ئومىر جۇگى
44		ئاتاتتى قان
46		بالا كۈنگى ساعىنىش
48		قازاق جانە قوناق
50		بىر تىلەك
51		بۇل كۈن دە وتە شىعادى
53		شاعىن قىستاق
55		بالا كۈنىم
56		بەيمازا كەش
57		ئاۋرىز اوۋىلدا
59		بىل وسىدان
60		اقىن قۇلىپتاسىندا
62		بالداقتى بالا
63		قوسالقا
65		اقىن دەگەن
66		جىل كەلگەندە
67		ساباقتاستارعا حات
69		ۇستاز ءسوزى
71		وتكىنىشى
72		جاس شىبىق
73		ارمان قۇپ
74		بىر ساتكى سەزىم
75		ساعىنىش—ءان
77		اسپان كولى
79		ءتىستىك تابى

81	 دۇمبىرانىڭ مىنەزى
82	 كەۋدەمدەگى ئېىر اعىن
85	 ساعىنىش—باقىت
86	 قايشىلىقتىڭ ەكى بەتى
87	 ادامنىڭ كەيىپىر كەزدەرى-اي
89	 جايلى كەش
90	 قار جاستانىپ جاتادى تەرسكەيىم

باللادا ، پوەمالار

105	 زاڭعارداغى زاۋال
112	 اكە جانە ءتۇس
120	 تاستان العان كەك
130	 جۇرەكتەگى سۆرەت

ولہ نگہ

تاڭ كەلەدى

ۋىرەنشكىتى ادەتتىن جاتتاپ تاغى ،
تاڭ كەلەدى دالانىڭ اپپاق تاغى .
كۈندە وسىلاي شۇاقتى تاڭ كەلەدى ،
بىزدىڭ نۇرلى ۋەمىردى ماقتاي ۋەماندى .

القىزىل نۇرمەن بويىپ كۈن شىعەستى ،
القىزىل نۇرمەن بويىپ گۈل-شېبىقتى .
تاڭ كەلەدى ۋىقىدا بالىراغان ،
تەربەپ قانا وياتىپ تىرشىلىكتى .

تاڭ كەلەدى ، تىرىستى ، ئىقلاستى ،
تاڭ خابارى ۋەتەننى ۋىقىنى اشتى .
تاڭ بۇلبۇلى سايرادى تاغدى جىرلاپ ،
سۇڭقىلداغان بايىزدىڭ قۇتى قاشتى .

... كەشە تۇسكەن كورشىنىڭ كەرىم ، سەرى ،
تۇندىك اشتى كەرىلىپ كەلىنشەگى...
... ۋەلى جاتىر بالىراپ كورپەسىندە ،
اۋىل ۋەيدىڭ ەركەسى ، ەرىنشەگى...

تاۋ-دالادان سىرىلىپ مۇنار اۋناپ ،
 تاڭ كەلەدى انەكى راۋانداپ .
 وىعا كەتپ ورمالماق كەنجەسىنەن ،
 دۈڭ باسىندا كاريا تۇر الاڭداپ .

كۈكچىكەن كۈپ ساعىم كۈز ارباعان ،
 تاڭ كەلەدى تاغى دا "مازاڭدى العان" .
 كەشە كەش كەلمەي قالغان "نان سىرلار ،
 كەلەدى انە النستان وزانداغان .

مىڭ تۈسپەنەن تۈرلەنپ دالادا شىق ،
 جەردىڭ "وڭىن اق ساۋلە بارادى اشىپ ،
 "تاتتى "ۈمىت تاڭمەن بىرگە تۈرەگەلەر ،
 جاتا بەرمە تۈر دۈسىم دالاعا شىق .

جاتا بەرمە تۈر دۈسىم دالاعا شىق ،
 جاقسىلىققا قاشان دا ادام اسىق .
 قايناعان ۇلى "ۈمىردىڭ بازارىنا ،
 كەتەيك "بىز دە بىرگە ارالاسىپ .

بالالەيم بارادى . . .

زەكەسە دە ۈلكەندەر بالاسىنىپ ،

بۇركەمەيتىن ەشقاشان سانسىن بۇلت .

ساعىندىم قايران سەنى بالالىق شاق ،

سەكىلدەنگەن كوك ۋورىم بالا شىبىق .

سىمىرگەن سولڭ جايلاۋدىڭ تازا لەبىن ،

تۇراتىن جايىناپ وندا عاجاپ ۋوڭىم .

ويقاستاپ ويىن سوققان ۋايىمسىز ،

بالالىق شاق ، پا ، شىركىن بازار ەدىڭ !

وتەتەندەي ماڭگىلىك كۈندەر ۋوستىپ ،

مۇڭ دەگەندى ەبىز وندا بىلمەي ۋستىك .

ۋاقىت كوشى اقىرى قوندىردى اكەپ

”ەرەسەك“ دەگەن ەلگە برگەلس قىپ .

تەربەتپ شىت جاڭا ەبىر جانىمدى ىرەق ،

كەتتى جىلدار قىمباتتى شاعىمدى ۇرلاپ .

بالالەيم قالعان-دى جاۋتالڭ قاعىپ ،

”بوق مۇرىندار“ اراسىندا قولىن بۇلعاپ .

جىل وزدى سودان بەرى قانشالاعان ،

كەتەدى كەيدە ۋتكەنن اڭساپ ادام ،

ساعىنىپ كەلم بۇگىن ، مەنى كۈتىپ ،
بالا بەينەم تۇر ەكەن قايسى ارادان ؟

جەتپەگەن مەن ۋەنىپ كوپ سىتەردى ،
اڭقاۋ ، ادال ول كۈنىم پەرىشتە ەدى .
قاي قىراتتا ءجۇر ەكەن شىركىن دەشى ؟ !
بالا مۇختار وينشىل ، ون ۇشتەگى .

ءبىر سىرىم ايتا الماعان باتىل بارىپ ،
بالا كۈندە-اق قۇپيا لاپىلدادىق .
كورشى ۇيگە كوپ كەلەتىن كەكىلدى قىز ،
بۇگىن كىمنىڭ ءجۇر ەكەن وتىن جاعىپ .

كەۋدەمنىڭ مازداي جانىپ جىر شوقتارى ،
اۋەنىم ساعىنىشتى شىرقاپ تالدى .
كەزىگەر مە باياعى بەينەسىمەن ،
بىرگە ويناغان دوستارىم ءبىر شاقىتاعى .

تانىس دالا ، تانىس مالڭ كوپ قارادىم ،
بۇلاق جاتىر باياعى جاتتاپ ءاننى .
كىم ءبىلىسىن ؟

جۇرگەن شىعار . . .
بالالىعىم ،
شىندە انەۋ جۇرگەن توپ بالانىڭ .

بەرگەن بە شىن ساعىنىش توزىمگە ەرىك ؟ !

كەلدىم مۇندا ئېىر ئاتتى سەزىمگە ەرىپ .
 ئېىر بالا جىلى ۇشراپ ەلەستەيدى ،
 كوزىمە ئېىر كەزدەگى ئوزىم بولپ .

ورالماسىن تۇرسا دا ويىڭ ئېىلپ ،
 سەزىمدەردە بولسايشى تويىمدىلىق ؟ !
 ... بالالىغىم بارادى كوز ۇشىندا
 بالالارمەن بىرلىكتە ويىن قۇپ ...

كەشتەۋ كەلگەن ئېىر سەزىم

سەنى كورپ قارا كوز ، قايران بالا ،
 بۇزىلدى جان-دۇنيەم ويراندالا .
 وتزدا ويغا شومىپ جۇرگەنمە ،
 كەزىگپ قالدىم ساعان قايدان عانا .

ارتىمدا ساۋىق پەنەن سايران قالپ ،
 جۇرگەندە ۇشراستىڭ قايدان ، ئاعىپ ؟ !
 ئسونىپ بىتكەن وتتارىم قايتا جاندى ،
 وتىرىمىن ئوزىمداعى قايران قالپ .

سەنبەسەڭىز دە ەركىڭىز سەنسەڭىز دە ،
 تەڭىزدەي تەنتەك كوڭىل تەڭسەلۇدە .
 ئېىر مۇشەلدى قايتادان شەگىندىرىپ ،
 بارار ما ەدىم باياعى ون سەگىزگە .

ارلىماي ون سەگىزدىك قىيال باستان ،
 قىالىم سىڭار قازداي ءجۇر اداسقان .
 تاڭ الدى ، ۇيقىلى-وياۋ قۇشامىن ماس ،
 ايمالاپ ەلەسىڭدى ۇيالماستان .

قاۋىشقانداي حىكىمەت سىرلى ومىرمەن ،
 كومىلىپ جاتقان شاققا گۈلگە مۈلدەم .
 ءبىر ساتكى ءلاززاتىمدى قىزعانغانداي
 تاڭ اتادى ەرتەرەك كۈندەگىدەن .

تاڭ اتادى ، حال كەشەم وكىنىشتى ،
 جالەزسىراپ جۈرەگىم ، وتى كۈشتى .
 ەرتە ەمەس بىلە بىلسەڭ بولادى ەكەن ،
 كەش ويانغان سەزىمدەر قورقىنىشتى !

دەپ جۇرسەم گۈل داۋرەنىم الس قالدى ،
 ماحاببات ماعان تاعى داۋىستادى .

قالاي قاماپ ۇستايىمىن جۈرەگىمە ،
 ”جان تۈبىندە جاتقان بۇل ارستاندى“ .

جۇرسە دە قانشا باتىپ ماعان قايعىڭ ،
 ايايىمىن ، ساعان جاقىن بارا المايىمىن .
 الپ ۇشقان سەزىممىم ، ءالم جەتپەس ،
 ارانداي ما دەپ سەنى الاڭدايىمىن .